

Zaak C-58/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

1 februari 2021

Verwijzende rechter:

Verwaltungsgericht Wien (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

21 januari 2021

Verzoekende partij:

FK

Verwerende partij:

Rechtsanwaltskammer Wien

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Sociale zekerheid – Toepasselijk recht – Advocaten – Ouderdomspensioen – Toekenningsvoorwaarde – Afzien van de uitoefening van het beroep van advocaat in binnen- en buitenland

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Uitlegging van verordening (EG) nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels en beoordeling of de in Oostenrijk toepasselijke pensioenregelingen voor advocaten met het Unierecht verenigbaar zijn; artikel 267 VWEU.

Prejudiciële vragen

- 1) Welke uitlegging moet worden gegeven aan artikel 13, lid 2, onder b), van verordening (EG) nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels wanneer het centrum van belangen van de werkzaamheden van een persoon zich vanuit kwantitatief oogpunt in een derde land bevindt, waar deze persoon ook zijn woonplaats heeft, en die persoon daarnaast in twee lidstaten (Bondsrepubliek Duitsland en Oostenrijk) werkzaamheden verricht, die dusdanig over beide lidstaten zijn verdeeld dat het overgrote gedeelte ervan duidelijk in één lidstaat (in casu in de Bondsrepubliek Duitsland) plaatsvindt?

Voor het geval dat uit de uitlegging van deze bepaling blijkt dat Oostenrijk bevoegd is, wordt [volgende vraag gesteld]:

- 2) [Zijn] de regeling in § 50, lid 2, punt 2, onder c), aa), van de Rechtsanwaltsordnung (Oostenrijks reglement betreffende het beroep van advocaat) en de daarop gebaseerde regeling in § 26, lid 1, punt 8, van de statuten van 2018 betreffende deel A van de socialezekerheidsregelingen volgens het Unierecht geoorloofd of zijn zij in strijd met zowel het Unierecht als de door het Unierecht gewaarborgde rechten, voor zover daarbij de toekenning van een ouderdomspensioen afhankelijk wordt gesteld van de voorwaarde dat de betrokkene heeft afgezien van de uitoefening van het beroep van advocaat in binnen- en buitenland [§ 50, lid 2, onder c), aa), Rechtsanwaltsordnung] of om het even waar (§ 26, lid 1, punt 8, van de statuten van 2018 betreffende deel A van de socialezekerheidsregelingen) ?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie: artikelen 15, 17, 20 en 21;

VWEU: artikelen 49 en 56;

Verordening (EG) nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels: artikelen 2, 3, 11, 13, 50 en 87;

Verordening (EG) nr. 987/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 tot vaststelling van de wijze van toepassing van verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels: artikelen 14, 45 en 47.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Rechtsanwaltsordnung (Oostenrijks reglement betreffende het beroep van advocaat; hierna: „RAO”): §§ 49 en 50;

Verordnung der Vertreterversammlung des Österreichischen Rechtsanwaltskammertages über die Versorgungseinrichtungen Teil A der österreichischen Rechtsanwaltskammern (Satzung Teil A 2018) [besluit van het college van afgevaardigden van de Oostenrijkse orde van advocaten betreffende de socialezekerheidsregelingen voor de Oostenrijkse ordes van advocaten, deel A (statuten van 2018 betreffende deel A)]: § 26

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 Het Verwaltungsgericht Wien (bestuursrechter in eerste aanleg Wenen, Oostenrijk) moet uitspraak doen op een beroep van een advocaat (hierna: „verzoeker”) tegen een besluit van de orde van advocaten van de deelstaat Wenen.
- 2 Verzoeker heeft zowel de Poolse als de Duitse nationaliteit en was of is nog gedeeltelijk als advocaat werkzaam in drie landen (Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk).
- 3 Zijn werkzaamheden vonden aanvankelijk voornamelijk plaats in Duitsland en later (tot op heden) in Zwitserland. In Oostenrijk was hij relatief gezien daarentegen slechts in beperkte mate als advocaat werkzaam. Zo vormden de in Oostenrijk vervulde arbeidstijd en behaalde omzet nooit meer dan 10 % van zijn totale arbeidstijd en omzet.
- 4 Verzoeker heeft nooit in Oostenrijk gewoond. Van 1996 tot en met 2007 bevond het centrum van zijn particuliere belangen zich in Duitsland en daarna in Zwitserland.
- 5 Verzoeker heeft bij de orde van advocaten van de deelstaat Wenen een aanvraag om toekenning van een vervroegd ouderdomspensioen ingediend, waarin hij verklaarde dat hij alleen zou afzien van de uitoefening van het beroep van advocaat in Oostenrijk, maar geen afstand zou doen van zijn toelatingen voor Duitsland en Zwitserland.
- 6 Bij haar besluit heeft de orde van advocaten van de deelstaat Wenen verzoekers aanvraag om toekenning van een vervroegd ouderdomspensioen afgewezen, op grond dat verzoeker in Duitsland en Zwitserland nog steeds als advocaat werkzaam was en een essentiële voorwaarde voor de toekenning van een vervroegd ouderdomspensioen (zie punt 7 hieronder) dus niet was vervuld.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 7 Volgens de orde van advocaten kan een vervroegd ouderdomspensioen in Oostenrijk slechts worden toegekend wanneer wereldwijd afstand wordt gedaan van het recht op de uitoefening van het beroep van advocaat, hetgeen met name blijkt uit § 26, lid 1, punt 8, van de statuten van 2018 betreffende deel A.
- 8 Volgens verzoeker is deze voorwaarde in strijd met het Unierecht, inzonderheid met de vrijheid van vestiging en het vrij verrichten van diensten.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 9 Met zijn eerste vraag wenst de verwijzende rechter om te beginnen te vernemen welk recht van toepassing is. Het is namelijk de vraag of het Oostenrijkse recht überhaupt van toepassing is.
- 10 Het toepasselijke recht houdt in wezen verband met de plaats waar de voornaamste beroepsactiviteit wordt uitgeoefend.
- 11 Voor degenen die in twee of drie lidstaten werkzaamheden anders dan in loondienst plegen te verrichten, bepaalt artikel 13, lid 2, van verordening nr. 883/2004 de criteria aan de hand waarvan de toepasselijke wetgeving moet worden vastgesteld. Dienovereenkomstig is op degene die onder artikel 13, lid 2, van deze verordening valt, ofwel de wetgeving van de lidstaat van zijn woonplaats van toepassing, ofwel, indien hij aldaar niet een substantieel gedeelte van zijn werkzaamheden verricht, de wetgeving van de lidstaat waar zich het centrum van belangen van zijn werkzaamheden bevindt.
- 12 Verzoeker heeft zijn hoofdverblijfplaats in Zwitserland, waar hij uit kwantitatief oogpunt ook een substantieel gedeelte van zijn werkzaamheden verricht. Daarnaast is hij nog in twee lidstaten (Duitsland en Oostenrijk) in kwantitatief opzicht in aanzienlijk geringere mate werkzaam, waarbij het merendeel van die werkzaamheden in Duitsland plaatsvindt.
- 13 De vraag rijst hoe artikel 13, lid 2, onder b), van verordening nr. 883/2004 moet worden begrepen in een geval als het onderhavige, waarin zowel het centrum van belangen van de werkzaamheden van de betrokkene als zijn woonplaats zich niet in een lidstaat bevindt en een letterlijke uitlegging van deze bepaling ertoe zou leiden dat helemaal geen wetgeving van een lidstaat van toepassing zou zijn. Mocht een uitlegging van artikel 13, lid 2, onder b), van verordening nr. 883/2004 toch tot gevolg hebben dat de wetgeving van een lidstaat van toepassing is, dan is het onduidelijk welke wetgeving (dat wil zeggen de wetgeving van welke lidstaat) van toepassing is wanneer de betrokkene zijn werkzaamheden in verschillende mate in meerdere lidstaten verricht.
- 14 Indien Oostenrijkse wetgeving van toepassing is, wenst de verwijzende rechter met zijn tweede vraag te vernemen of § 50, lid 2, punt 2, onder c), aa), RAO –

waarin is bepaald dat het recht op een pensioen is onderworpen aan de voorwaarde dat „wordt afgezien van de uitoefening van het beroep van advocaat in binnen- en buitenland” – en de daarop gebaseerde regeling in § 26, lid 1, punt 8, van de statuten van 2018 betreffende deel A – volgens welke het recht op ouderdomspensioen onderworpen is aan de voorwaarde dat „om het even waar afstand wordt gedaan van het recht op uitoefening van het beroep van advocaat” – verenigbaar zijn met het Unierecht.

- 15 Deze bepalingen zijn namelijk mogelijkterwijs in het bijzonder in strijd met de vrijheid van vestiging overeenkomstig artikel 49 VWEU, aangezien er in casu sprake is van een grensoverschrijdend element en advocaten door de betrokken Oostenrijkse bepalingen worden verhinderd om zich te vestigen.
- 16 Tevens zou sprake kunnen zijn van schending van het recht op eigendom overeenkomstig artikel 17 van het Handvest. Het door het Unierecht gewaarborgde recht op eigendom beschermt namelijk ook vermogensbelangen met betrekking tot bij wet bepaalde sociale uitkeringen, zoals met name pensioenuitkeringen. Beperkingen van het grondrecht op eigendom behoeven een wettelijke grondslag en moeten hun rechtvaardiging vinden in doelstellingen van algemeen belang die door de Unie worden nagestreefd, geschikt zijn om het nagestreefde doel te bereiken en evenredig zijn. Het valt te betwijfelen of aan al deze voorwaarden is voldaan.
- 17 Voorts is de Oostenrijkse regeling mogelijkterwijs in strijd met het vrij verrichten van diensten overeenkomstig artikel 56 VWEU, het uit artikel 15 van het Handvest voortvloeiende recht te werken en een vrijelijk gekozen beroep uit te oefenen en het Unierechtelijke discriminatieverbod.